

En illustreret litteraturudstilling om moderskab

GRÅT SPEJL

Mette Johnsen

Studienummer 923140

mjohn@edu.kadk.dk

Graphic Communication Design

Visual Communication

Afgangprojekt 2019

Vejleder: Flemming Dupont

Det Kongelige Danske Kunstakademi Skoler
for Arkitektur, Design og Konservering

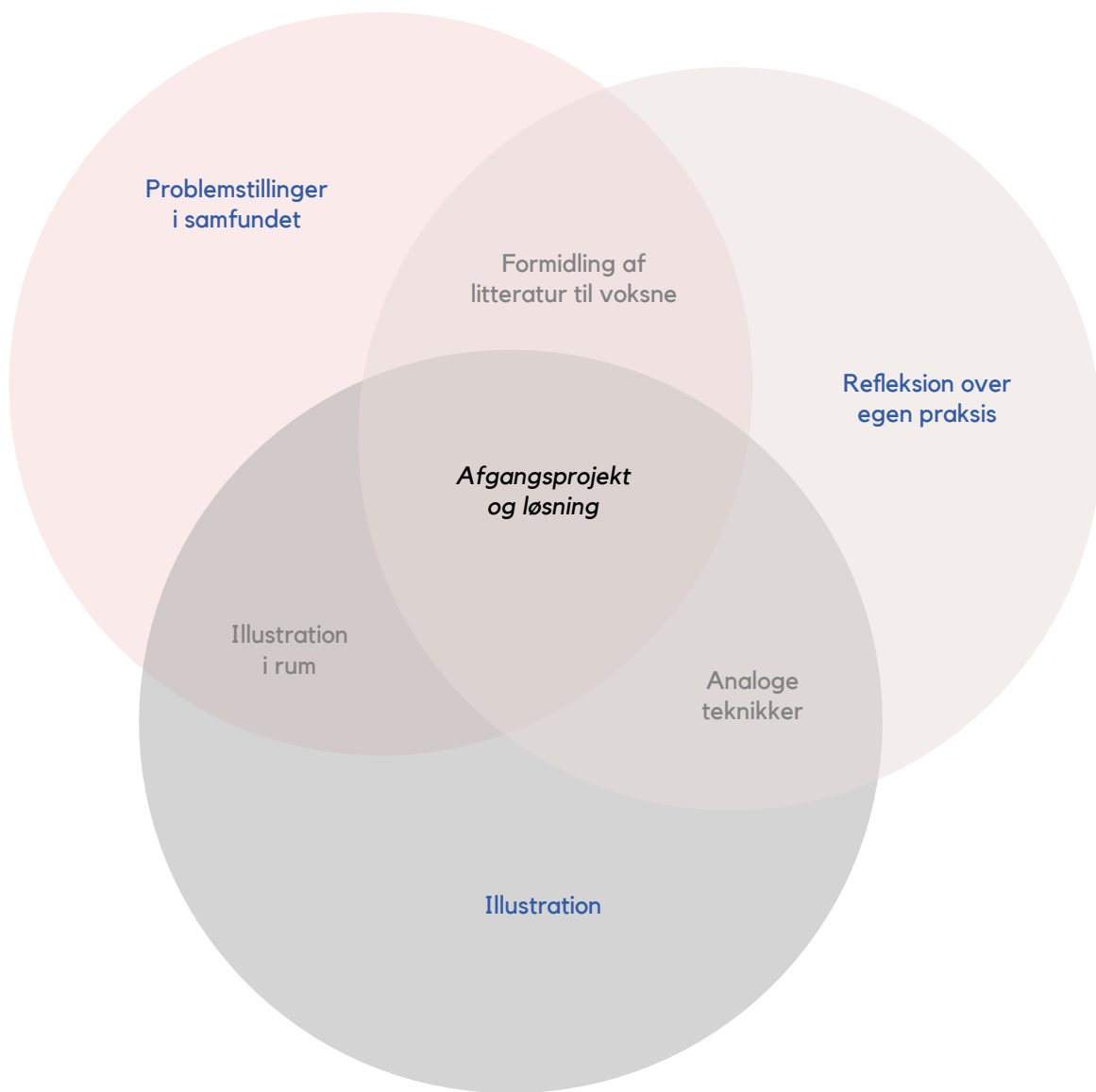

Indhold

Del 1: Indledning.....	s5
1:1 Gråt Spejl - en illustreret litteraturudstilling	
1:2 Projektets bagvedliggende perspektiver	
1:3 Er jeg den eneste der har det sådan?	
1:4 Problemformulering og afgrænsning	
Del 2: At lære af egen praksis.....	s10
2:1 Designteori	
2:2 Teori i praksis	
Del 3: Udvikling af formidlingskoncept.....	s12
3:1 Det grå imellem sort og hvidt	
3:2 Hvad forældre ikke har brug for	
3:3 Litteratur som pokkers effektiv social aktør	
3:4 Konceptet i virkeligheden	
3:5 Litteraturformidling af illustration i rum	
Del 4: Udvikling af udstillingens elementer.....	s20
4:1 Blyanten	
4:2 Illustration	
4:3 Tekstbilleder	
4:4 Sammenhæng	
4:5 Løsningsforslag	
Del 5: Konklusion og perspektivering.....	s29
5:1 Ondt i moderskabet skal lindres med litteratur	

Referencer

Bilag 1-4

Del 1: Introduktion

Denne rapport introducerer min overordnede proces og designvalg på baggrund af teoretiske, empiriske og metodiske refleksioner og analyser.

1:1 Gråt Spejl: En illustreret litteraturudstilling

Afgangsprojektet² ønsker at sætte fokus på og nuancere problemstillinger omkring moderskab gennem illustreret litteraturformidling. Projektets konkrete produkt er udstillingen Gråt Spejl, der består af en række skønlitterære¹ bøger om moderskab, samt illustrationer og tekstuddrag, der visuelt formidler disse. Gråt Spejl har til formål at formidle kendskab til bøgerne og skabe et fysisk rum, der belyser moderskabets ambivalens og giver mødre et sted at spejle erfaringer. Gennem blyantstegnede illustrationer og tekstbilleder vil Gråt Spejl helt bogstaveligt formidle de grå nuancer af moderskabet i et samfund, hvor moderskabet ofte opleves og beskrives sort/hvidt.

1:2 Projektets bagvedliggende perspektiver

Projektet tager afsæt i FN's verdensmål og relaterer sig til mål 3 om at *'sikre et sundt liv for alle og fremme trivsel for alle aldersgrupper'*, samt mål 5, *'om at opnå ligestilling mellem kønnene og styrke kvinders og pigers rettigheder og muligheder'* (UN, 2019). Figuren visualiserer forsimplet, hvordan forskellige perspektiver overlapper hinanden i designprocessen for dette projekt. Den er ligeledes en videreførelse af min faglige vision for hele kandidatstudiet³

¹ Herefter benyttes betegnelsen 'litteratur' for skønlitteratur

² Herefter benyttes betegnelsen 'projekt' for afgangprojektet

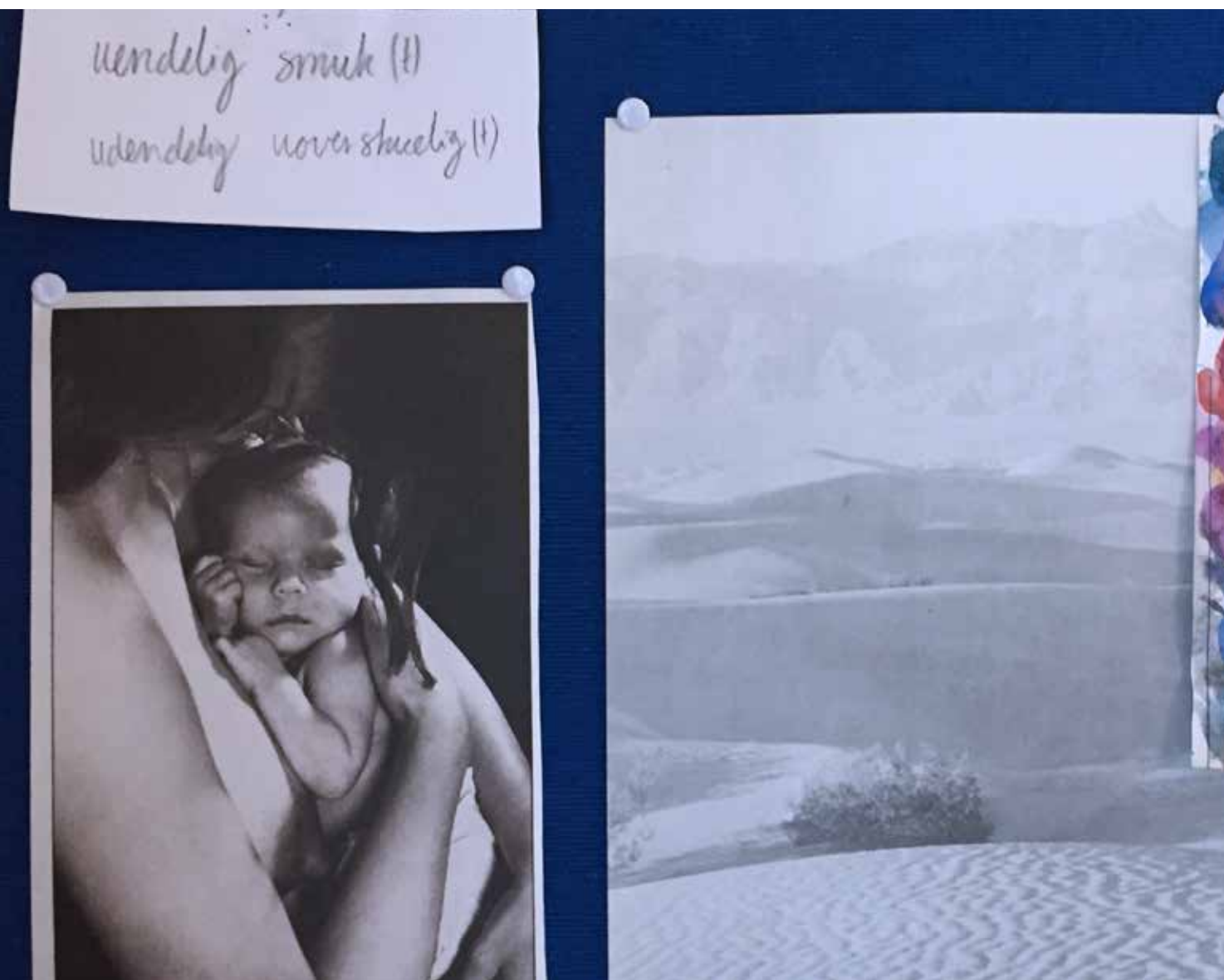
³ Visionspapiret er et dokument, vi studerende skrev i starten af kandidatstudiet og løbende har revideret. Papiret skulle indeholde refleksioner omkring fagligt fokus, samt hvordan dette fokus kunne forberede vores fremtidige arbejdsliv. Grundet barsel har jeg været væk fra studiet, alt imens mit program er lukket. Derfor er det ikke længere et krav at skrive et sådan papir, men jeg har fundet det givende at fortsætte arbejdet og ser også afgangprojektet som en god anledning til at reflektere over mit faglige og personlige fokus, samt hvordan projektet kan understøtte mit fremtidige arbejdsliv. Et udsnit af min faglige vision kan findes i bilag 4

1:3 Er jeg den eneste der har det sådan?

Projektet tager udgangspunkt i en personlig og faglig interesse for at interagere med det samfund jeg lever i. Som mor til to lægger jeg mærke til, hvordan der tages stilling til moderskab både i det private og offentlige. En veninde skrev tidligere på året til mig: "Jeg overvældes over, at det er så svært for mig at være mor. Er jeg den eneste der har det sådan?" Nej, jeg er overbevist om, at det er hun ikke. Jeg ved det fra mig selv. Og fra medierne, hvor mødres udfordringer ofte belyses. Alligevel kan jeg sagtens genkende følelsen af at være alene i verden, af at alle andre mødre har styr på det. Moderne mødre instagrammer i stor stil pastelfarvede hæklerier og kaffe latte gåture med nuttede babyer, der aldrig skriger. Men på den anden side af telefonen ser det ofte anderledes ud. Undersøgelser viser, at mellem hver tredje og hver fjerde nybagte mor får en efterfødselsreaktion, mens hver tiende får en decideret depression (Vilsgaard, 2018). Selvom man ikke er en del af statistikken, oplever mange mødre et stort pres og høje forventninger fra sig selv og samfundet. Alle har en mening om, hvad det gode moderskab er og mange mødre føler sig ensomme og forkerte. I en kronik fra 2017, skriver skribent Katrine Arnfred således:

Moderskabet italesættes i dag i en arena af pres, stavnsbånd, skyld og skam. Man får lyst til at råbe, krænge moderskabshylsteret af og rive alle bøger, blade og velmenende ekspertråd midt over. Vi er mange, der har ondt i moderskabet. Fordi det ikke bliver set. Fordi vi ikke bliver set. Hvad stiller man op med moderskabet i et samfund, der tydeligvis ikke giver rum til mødres reelle oplevelser og levede liv? Der korrekser og dikterer rammerne, mens det forsøger netop de kvindelige erfaringer som uinteressante, navlepillende og ligegyldige? (Arnfred, 2017).

Råd og retningslinjer i medier og fra det offentlige, udpensler alt det moderen bør gøre for at sikre barnets udvikling, trivsel, sundhed, indlæring, sociale kompetencer etc, skaber usikkerhed og en følelse af utilstrækkelighed, fordi lige meget hvad man gør, kunne man have gjort noget andet, bedre (Agerkvist, 2019). Der er brug for en anden måde at tale om moderskab på, brug for at se og anerkende det, som det reelt set er og sætte kvindelige erfaringer i spil (Alfort, 2019).

Opslagstavlen viser den første visuelle inspiration, som kom til at danne den overordnede ramme.

Jeg har gransket især dansk skønlitteratur for tekster der beskæftiger sig med moderskab som hovedtema. Udvalget er relativt lille (Søgaard, 2016). Da forfatteren Olga Ravn efterlyste litteratur om amning på facebook, fik hun ikke mange konkrete bud, udover Vinterbørn fra 1976, som står, som det eneste danske og almindeligt kendte litterære værk med moderskab som hovedtema. Ravn er nu selv ved at skrive en bog om emnet. Hun er således en del af en spirende litterær tendens, hvor flere skriver direkte om moderskabet; de fysiske oplevelser og svære følelser (Ravn, Louisiana, 2019). Det er denne tendens, jeg gerne vil understøtte illustrativt.

Anne Birgitte Richard, dr.phil. i nordisk litteratur og professor emeritus beskriver ligeledes, at der er skrevet utrolig mange bøger, blogs og artikler om, hvordan det gode moderskab opnås, men ikke meget litteratur om, hvordan det fysisk og mentalt opleves at være mor. Litteratur er i moderskabet som i alle livssituationer, vigtigt, for her er der plads til at beskrive ting som mor-blogs og oplysningsmateriale ikke formidler (Søgaard, 2016). Litteraturen kan både beskrive problemstillingerne og kan samtidig være en del af løsningen, som her i Maja Lucas roman, Mor, hvor hovedpersonen finder et tiltrængt fællesskab i litteraturen:

“Når hun ammer, læser hun bøger på sin telefon eller paperbacks. Hun tænker på det bogformat, som blev udviklet til ammende kvinder; akkurat muligt at holde med én hånd. I det føler hun sig som en del af et fællesskab, en krop sammen med andre kroppe. Det trøster hende, på en måde som mødregruppen og hendes veninder ikke gør. Veninder med ældre børn bagatelliserer babyproblemerne. Veninder uden børn fortæller hun ikke de sorteste tanker (...). Sin mor fortæller hun intet negativt” (Lucas, 2016).

Som illustrator er jeg motiveret for at sætte min faglighed i spil, for at der sættes fokus på nuancerne i moderskabet, så mødre, gennem litterære fortællinger, kan opleve at andre har lignende oplevelser. Projektets formål er derfor at skabe et rum, hvor mange udgaver af moderskabet kan blive opdaget, delt og spejlet gennem litteratur og illustration.

1:4 Problemformulering og afgrænsning

Hvordan kan jeg udvikle en række illustrationer, der samlet forholder sig til og formidler en række skønlitterære tekster omhandlende moderskab?

Jeg ser primært projektet som et illustrationsprojekt. Mit fokus er, hvordan jeg kan arbejde med illustration som litteraturformidling i en udstillingssammenhæng, der formidler flere tekster om moderskab, så flere mødre får kendskab til litteraturen. Jeg er interesseret i at skabe illustrationer, der fortæller noget om den verden, vi lever i og synes, det er spændende at tage illustrationerne ud af bogen og lade dem leve i en ny rumlig kontekst, hvor de kan skabe ny adgang til bøgerne og deltage i samfundsdebatten. Men det er stadig primært et illustrationsprojekt og har altså ikke fokus på hverken visuel identitet, typografi eller udstillingsdesign, selvom jeg også berører disse områder i min løsningsudvikling.

Projektet anerkender til fulde, at fædre kan have lignende ambivalente og svære oplevelser i faderskabet og at det også er omvæltende at blive far. Det er dog ikke dette projekts formål at undersøge. Jeg skrev til journalist Sara Alfort, der mestendels benytter forældre, også når hun taler om mødre. Jeg spurgte bla, om hun var enig i, at mødre generelt oplever et større forventningspres. Hertil svarede hun:

“ (...) det er klart at far også kan læse pamfletterne, men jeg er helt enig i at især den gravide og den ammende ligger under for et helt andet niveau af forventninger, og jeg vil også mene, at det niveau af forventninger og den massive mængde info kulturelt set i højere grad henvender sig til mødre (...). Så ja, det korte svar er at jeg er enig” (Alfort, 2019b).

Del 2: At lære af egen praksis

2:1 Designteori

Motiveret af at lære af egen praksis, har jeg undersøgt, hvordan ny viden kan skabes gennem designprocessen. Mine designvalg træffes i en kontinuerlig bevægelse mellem research, afprøvning og refleksion. Jeg har brugt filosof Donald Schön til at indramme min praksis. Schöns begrebsverden kombineret med relevante procesværktøjer, kan hjælpe til mere bevidste designvalg. Schöns pointe er, at man ikke kan lave generelle teorier for, hvad gode designvalg er, men at det samtidigt er tydeligt, at nogle praktikere, er i stand til gentagende gange at tage gode designvalg, der giver et efterstræbt resultat. Schön benytter to grundbegreber til at beskrive praktikerens beslutningsproces:

Refleksion-i-handling som foregår, mens du udøver. Dette skaber mulighed for korrigerende af, og forståelse for, processen mens du er i den, og inderbærer at en kombination af viden, erfaring og intuition forenes samtidig med praktisk handling.

Refleksion-efter-handling foregår efter handling og skaber mulighed for at opbygge ny viden på baggrund af processen.

Schön peger på nødvendigheden af, at skabe et sprog til at udnytte denne praksisviden, som ofte forbliver tavs. Her bruger han begrebet viden-i-praksis, der defineres som spontane, implicite og automatiske handlinger baseret på erfaring og viden. For at viden-i-praksis ikke forbliver en ubevidst handling, er det nødvendigt at øve sig i at reflektere og italesætte sine refleksioner (Schön, 2001).

2:2 Teori i praksis

For at vise, hvordan jeg bruger Schöns begreber i praksis, følger her eksempler fra min proces med illustrationsudvikling, som vil blive uddybet i denne rapport del 5. At arbejde med collager er for mig en meget intuitiv proces. I en vekselvirkende proces samtaler jeg hele tiden med mig selv. På et tidspunkt i forløbet blev jeg usikker på, om der skulle være en klar sammenhæng de forskellige collager imellem. Gennem refleksion ved hjælp af logbogen (Bilag 3) samt skitsering opstod ideen om 'fuckfingeren,' som en ud af flere løsninger for at skabe sammenhæng. Denne proces er gavnligt både for de endelige illustrationer, men er også med til at styrke min faglighed, fordi jeg bliver mere bevidst om min proces.

Jeg ser nærværende rapport som en formaliseret og dybdegående refleksion-efter-handling, idet hele processen beskrives, reflekteres og analyseres. Jeg får herigennem både indsigter om min arbejdsproces, men også mulighed for at se, hvor mit projekt er stærkt og hvor jeg skal fokusere mere.

Fuckfingeren er i de endelige illustrationer en lille kommentar til mødre om at lade andres meninger ligge.

Som en fast del af min arbejdsrutine, har jeg brugt logbogen som et aktivt procesredskab for refleksion-efter-handling. At nedskrive tanker efter dagens arbejde har medført, at konkrete designvalg er blevet gentænkt i sammenhæng med det overordnede koncept, hvilket er med til at sikre en større robusthed i de valg, jeg har truffet. Et eksempel på dette er ideen om collagen som konceptuel ramme. I logbogen skriver jeg: *“Jeg tror collagetegningerne kan vise sig at være mere end et eksperiment, måske min overordnede teknik”* (Bilag 3b).

At bruge fri skrivning kan bidrage til den kreative praksis på mange måder. Det kan være et sted at afprøve teser, udfolde perspektiver og diskutere udfordringer og løsninger som undersøges gennem teksten. Kunstner og skribent, Kirstine Autzen, forklarer, at de fleste opdager nye perspektiver bare ved at sætte sig ned og skrive. Hun fortæller om begrebet morgensider, som er en form for kreativ dagbog og et nyttigt værktøj til at forstå og lære af sin proces (Autzen, 2019).

Del 3: Udvikling af formidlingskoncept

For at sikre, at den endelige løsning kommer til at svare på problemformuleringen og samtidig kan være en del af løsningen på et virkeligt problem, har det været vigtigt at skabe en nær relation mellem konceptets formål og de konkrete udstillingselementer og hermed hele tiden have øje for både samfundsmæssige og æstetiske perspektiver. Bagvedliggende aspekter, bekendtskab til litteratur og forfattere, som beskæftiger sig med moderskab har derfor været afgørende at sætte i spil ifht den konkrete konceptudvikling.

3:1 Det grå imellem sort og hvidt

Iværksætterne bag den nye og populære app Jegermor, beskriver, hvordan mange nye mødre har svært ved at finde steder at spejle forskelligartede og ofte svære oplevelser, og ser at Jegermor som svar på dette behov (Jegermor, 2019). I tematiske podcasts, diskuteres moderskabets mangesidethed. Psykolog Heidi Agerkvist, der er gæst i Jegermor, beskriver, at der i dag findes en massiv informationsmængde og at tendensen til at tro på alt, hvad der står i fagbøgerne, er 'farlig', fordi det er med til at skabe et billede af, at der er rigtige og forkerte måder at være mor på. Der mangler mulighed for at spejle sig i nogle grå midterpositioner. For mange mødre er der meget kort fra at være en god mor til at være en fuldstændig fiasko. Man kan ikke bare være mor. (jegermor, 2019). Agerkvist beskriver fænomenet 'en god-nok-mor', som efter hendes overbevisning, betyder at det er nok at være en god mor 30% af tiden. Mødres forventninger til at være perfekt hele tiden ikke er mulig og at mødre måler moderskabet ud fra en urealistisk målestok (Agerkvist, 2017). Som mennesker er vi spækket med spejlneuroner, der betyder, at vi hele tiden tjekker os selv ift. andre. Vi har overlevet evolutionen som flokdyr og spejlet hinanden i fællesskaber. Men det har taget overhånd, ikke mindst pga de sociale medier som viser en redigeret udgave af virkeligheden og derfor bliver de naturlige spejlingerne forvrængede. Det er derfor hele tiden inden for rækkevidde at føle sig forkert. Der er brug for mere ægte spejling (jegermor, 2019).

Jeg har valgt at kalde udstillingen Gråt Spejl, fordi disse to ord beskriver konceptets overordnede formål og samtidig skaber rammen om udstillingens elementer. Gråt refererer til behovet for at fokusere på det, der er imellem sort og hvidt, som alle oplever, men at moderskabet i høj grad befinder sig i det grå spektrum herimellem. Spejl refererer til ønsket om at formidle litteratur i et rum, hvor mødre kan spejle deres ofte ambivalente oplevelser igennem litteraturens fortællinger.

Det har været vigtigt for mig at finde et konkret sted at kontekstualisere udstillingen, for bedre at kunne udvikle et virkelighedsnært koncept. Jeg har undersøgt forskellige steder og afsendere. Det er væsentligt for mig, at afsenderen ikke har kommercielle interesser, ligesom det er vigtigt, at udstillingsrummet er et sted, hvor mødre naturligt færdes. Af disse grunde faldt valget på det lille, frivilligt drevne udstillingssted, Øen, på Nørrebro, der ligger under Københavns Kommunes Kultur og Fritidsforvaltning. Øen skal ses som et eksempel på en egnet lokation og afsender, men udstillingens dele er fleksible og kan også fungere i andre kontekster.

3:2 Hvad forældre ikke har brug for

Journalist Sara Alfort beskæftiger sig med begrebet 'forældredeterminisme' som handler om, at forældre, gennem massiv adgang til viden, tror, at alt hvad de gør eller ikke gør ift deres børn har afgørende betydning for deres børns trivsel og udvikling (Alfort, 2018)⁴. På baggrund af bogen Tænk hvis du ikke afgør dit barns fremtid har hun holdt en lang række foredrag og her mødt forældre, der med denne forældredeterministiske selvopfattelse, har meget høje forventninger til sig selv og er meget usikre på, om de gør det godt nok.

“Ganske kort fortalt taler jeg i mit foredrag om, hvordan det moralske terræn er udvidet fra dengang, moralisering handlede om sex inden ægteskab, til i dag, hvor moraliseringen handler om, hvad tid du henter i børnehaven, om du selv bager kagen til klassefesten, drikker vin under graviditeten, og hvor meget dit barn spiller iPad. Jeg taler om, hvordan det er, som om vores halsen efter millioner af anbefalinger, råd og studier har gjort os mere forvirrede. Hvordan vi glemmer, at videnskabelige studier aldrig kan fortælle os, hvad der er den rigtige måde at være forældre på, og at idéen om den gode og rigtige forælder simpelthen er blevet for snæver og trang” (Alfort, 2019).

Disse forældre er nu kommet i sundhedsvæsenets søgelys som en ny gruppe udsatte. Udsatheden kommer til udtryk som en “diffus bekymring” hos forældre, der er veluddannede, er i job og ikke bor i udsatte boligområder, men som “kan have ganske svært ved at vænne sig til forælderrollen”. De beskrives som familier ‘i hovedet’, og har tendens til at komplicere og problematisere ting, der egentlig er almindelige og simple, for eksempel at barnet ikke vil sove. Indsatsen består i at give vejledning og støtte til, hvordan de kan slippe kontrollen. Men Alfort mener, at det er en forkert løsning; hun føler sig fuldstændig overbevist om, at det ikke er mere information eller mere rådgivning, der er brug for.

⁴ Alfort forholder sig af forældre, hvorimod dette projekt har mødre som fokus. Jævnfør problemformuleringens afgrænsning, er Alfort enig i, at det generelt set er mødre, der ligger hårdest under for forventningspresset (Alfort, 2019b).

Hun beskriver tre gennemgående problemstillinger hos forældre, hun har mødt:

- Moraliseren fra myndigheder og andre forældre
- Længslen efter fællesskab, der ikke moraliserer eller abonnerer på kun én måde at være forældre på.
- Følelsen af ikke at slå til og lettelsen over at andre har det ligesådan

Jeg har set på, hvordan disse retoriske løsningsforslag kan blive til en konkret designløsning. Formidlingskonceptet er et muligt svar på dette, idet det igennem litteraturformidling viser nuancer i moderskabet. I udstillingen kan man spejle sine oplevelser i litteratur og illustration frem for mere information, hvilket kan medvirke til at mindske moralisering og skabe en følelse ikke at stå alene. Udstillingens primære målgruppe er mødre med mindre børn, samt gravide, og specifikt den nye gruppe udsatte.

3:3 Litteratur som pokkers effektiv social aktør

Litteraturprofessor Rita Felski forklarer, hvorfor litteratur ikke bare er underholdning, men derimod en social og politisk aktør i etableringen af større netværk og virkeligheder. På denne måde overfører Felski den franske filosof, antropolog og sociolog Bruno Latours netværksteori til litteraturen og forklarer:

“Ifølge Latour eksisterer samfundet ikke uden individet – og individet ikke uden samfundet. Jeg tror på, at litterære værker er vigtige – og pokkers effektive – aktører i de store politiske, sociale og fysiske netværk, vi kalder virkeligheden. De er en del af vores verden og hverdag, vores fortid og fremtid. De har en stor indvirkning på os som sociale væsner – de henrykker, uddanner, chokerer og opdrager os – og dermed også de sociale rum og sammenhænge, vi færdes i,« (Felski i: Raaby Ravn, 2016).

Felski forklarer desuden om hendes første, større forskningsprojekt, der undersøgte feministisk populærlitteraturs påvirkning af kvinders selvopfattelse, at det var tydeligt, at litterære værker havde en ganske stor og direkte betydning. Litteraturen medvirkede til at aftabusere problemstillinger og skabe genkendelse, eksempelvis af ægteskabsproblemer. Helt konkret introducerede den feministiske populærlitteratur skilsmissem som en mulighed og fik på den måde en meget konkret betydning for tidens kvinder og kvindekamp (Felski i: Raaby Ravn, 2016).

I starten af året var jeg på Louisiana til et arrangement om moderskab i litteraturen ifbm udstillingen af Dea Trier Mørchs linoleumstryk fra Vinterbørn. Forfatterne Olga Ravn og Maja Lucas, samt illustrator Line K. Jensen var inviteret til at tale om deres personlige og faglige oplevelser af moderskab i samfundet generelt og i litteraturen specifik. De formidler alle tre sider af moderskabet, som sjældent beskrives og tydeliggjorde også alle tre, hvordan moderskab i dag enten idylliseres eller tabuiseres. Alle beskrev en oplevelse af, at der kun findes den gode mor og den dårlige mor, og at der mangler rum og fællesskaber at være en god-nok-mor i, hvor der er plads til både det fantastiske og det frustrerende (Ravn, Jensen, Lucas, Louisiana, 2019). Ravn, Lucas og Jensen er en del af den tendens, der vinder frem og selvom temaet fortsat er meget lidt beskrevet skønlitterært, så er moderskabet i stigende grad på dagsordenen mange steder i samfundet (Søgaard, 2016). Lucas kommer her med sit bud på hvorfor tendensen spirer netop nu:

“Jeg tror, det skyldes, at ligestillingen gør negative moderskabsfølelser mere acceptable, samtidig med at det patriarkalske syn på moren som altopofrende stadig spøger. Og fordi vores individualiserede samfund gør moderskabet vanskeligt (...). Naturligvis kunne moderskabet også tidligere være ensomt og hårdt. Og naturligvis er moderskab i andre kulturer ikke nødvendigvis en dans på roser. Men jeg tror, at de mange historier i nutidig dansk litteratur om ulykkelige, vrede og ambivalente mødre – også – kan ses som samfundsfortællinger. Som symptomer på opgøret med det idealiserede moderbillede, som symptomer på hvor vanskelige kår ligestillingen har i familielivet, og som symptomer på individualismens slagsider” (Lucas, 2017).

3:4 Konceptet i virkeligheden

Når man arbejder med litteraturformidling, er det selvsagt at litteratursøgning samt læsning er en essentiel del af konceptudviklingen. At få et bredt kendskab giver mening, både for at udvælge de konkrete værker, men også for at få en dyb forståelse for litteraturen og formidlingspotentialer. Jeg har i min research kontaktet flere kompetente fagpersoner med indblik i litteraturformidling eller temaet. På denne måde har jeg løbende skulle forklare og argumentere for konceptet. Jeg har fået gode inputs ift litteratursøgning af blandt andre forfatterne Olga Ravn og Ditte Holm Bro, og vigtigst har jeg fra alle sider fået tilsagn om, at temaet generelt og udstillingskonceptet specifikt er spændende og relevant (Se referencer).

Som en del af konceptudviklingen har jeg testet konceptet, hvilket har givet mig en ide om forbindelse mellem udstillingens litterære indhold og de mødre, jeg forventer skal opleve udstillingen.

Jeg har til 15 mødre sendt en beskrivelse af udstillingskonceptet, samt de otte litterære uddrag (Bilag 1) der eksemplificerer temaet. Over halvdelen har meldt tilbage efter en kort to-dages svarfrist (Bilag 2). Det har været interessant at læse mødrenes kommentarer. Generelt kan jeg konkludere, at alle finder temaet relevant, og at det er svært at finde sig tilrette i moderskabet. Stort set alle mødre nævner, at det er gode tekster og at de har fået noget ud af at læse dem. Der er forskel på hvilke tekster de forskellige mødre kan relatere til og på hvilken måde. Dette underbygger ideen om, at det er meningsfuldt at formidle flere bøger i stedet for eksempelvis at illustrere én bog. Kun én mor skriver, at hun ikke kan relatere direkte til teksterne. Hun skriver dog samtidig om, hvorvidt hun er en god nok mor, og at det er vigtigt at sætte fokus på emnet (Mor 2). En mor understøtter udstillingskonceptets overordnede formål, da hun skriver at *“(...) tror det er det allervigtigste; at man fjerner glansbilledet ved moderskabet”* (Mor 1). En gravid mor kan genkende mange følelser selv før moderskabet reelt er indtruffet. At forventningspres og angst for at være en forkert mor allerede spøger, underbygger problemstillingens relevans (Mor 8). Det er en generelt opfattelse, at der mange forventninger til og opfattelser af det gode moderskab. Det kommer fx til udtryk således:

“Jeg genkender det med at skulle udfylde en rolle som MOR man ikke selv har defineret. Jeg synes det kan være svært at skelne hvilke ønsker og ideer jeg har om det gode moderskab jeg selv har valgt og hvilke jeg bare har adopteret fra en diskurs i samfundet. Måske kan man slet ikke skelne” (Mor 5).

Der er ligeledes en bred enighed om, at der mangler fællesskab mødre imellem, og at det er vigtigt at blive bedre til at forstå, dele og ikke dømme hinanden. En mor skriver:

Der er virkelig brug for mere åbenhed og mindre dårlig sammenligning mødre imellem, men også fra hele samfundet ville det være godt med et mere realistiske forventninger til moderskabet (Mor 7).

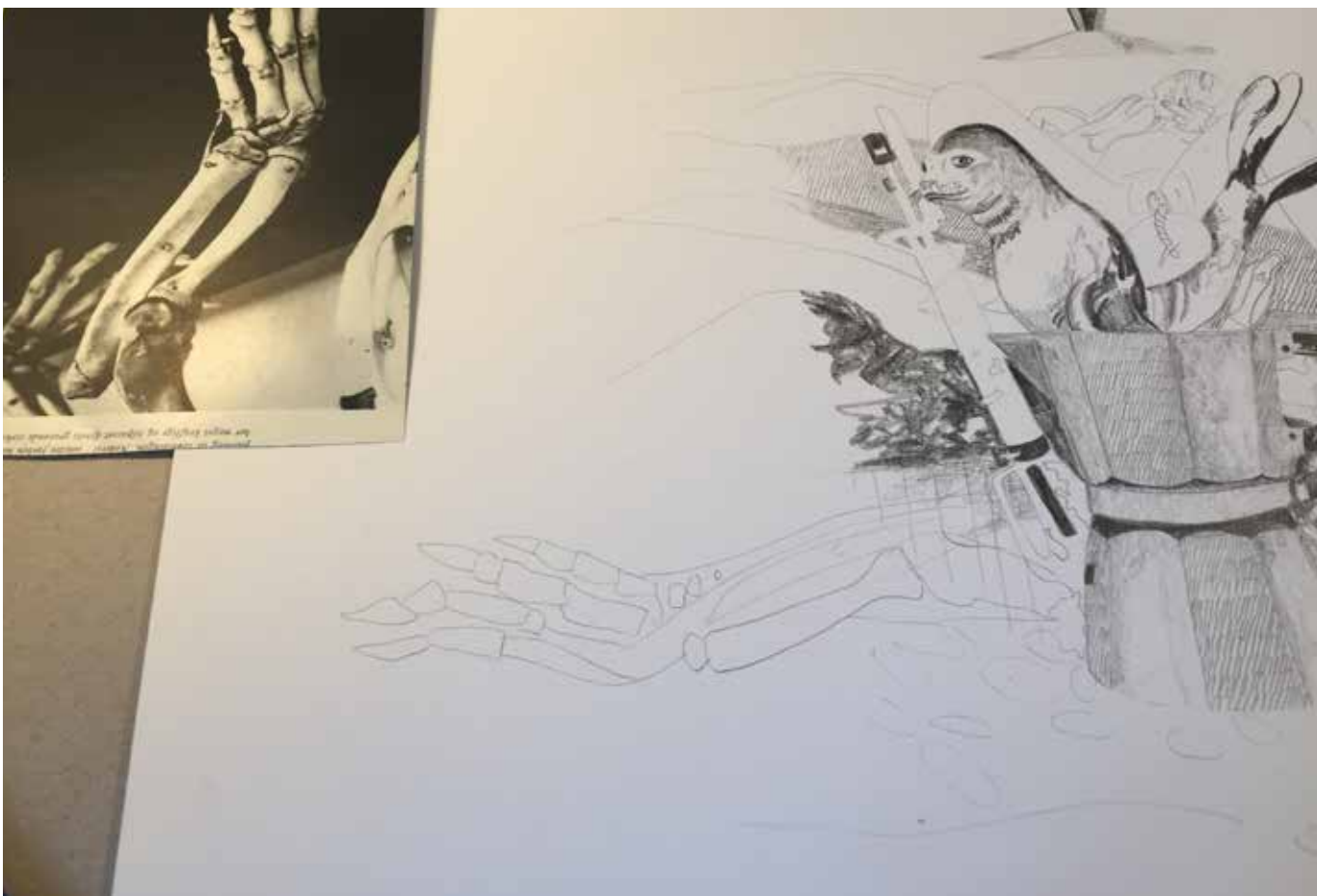
Det er tydeligt, at denne lille fokusgruppe, har overlappende oplevelser, men også er forskellige mødre med forskellige perspektiver og udfordringer, og det er netop denne dobbelthed, der er vigtig; at mødre både er ens og forskellige, at vi kan spejle os, men at vi også oplever verden forskelligt, og det skal der være plads til.

3:5 Litteraturformidling i form af illustration i rum

Bibliotekerne prioriterer i disse år litteraturformidlingen højere end nogensinde og låner her fra kunstverdenen. Der arbejdes ikke kun med 'bogen', men med litteratur i bredere forstand, også uden for bogens rammer, som for eksempel Det litterære udstillingshus, som er et formidlingsprojekt mellem tre biblioteker. (Himmelstrup, 2016). Der er en tendens til, at der tages kreative virkemidler i brug til bevidst litteraturformidling, og det er netop denne tendens jeg vil forsøge at understøtte.

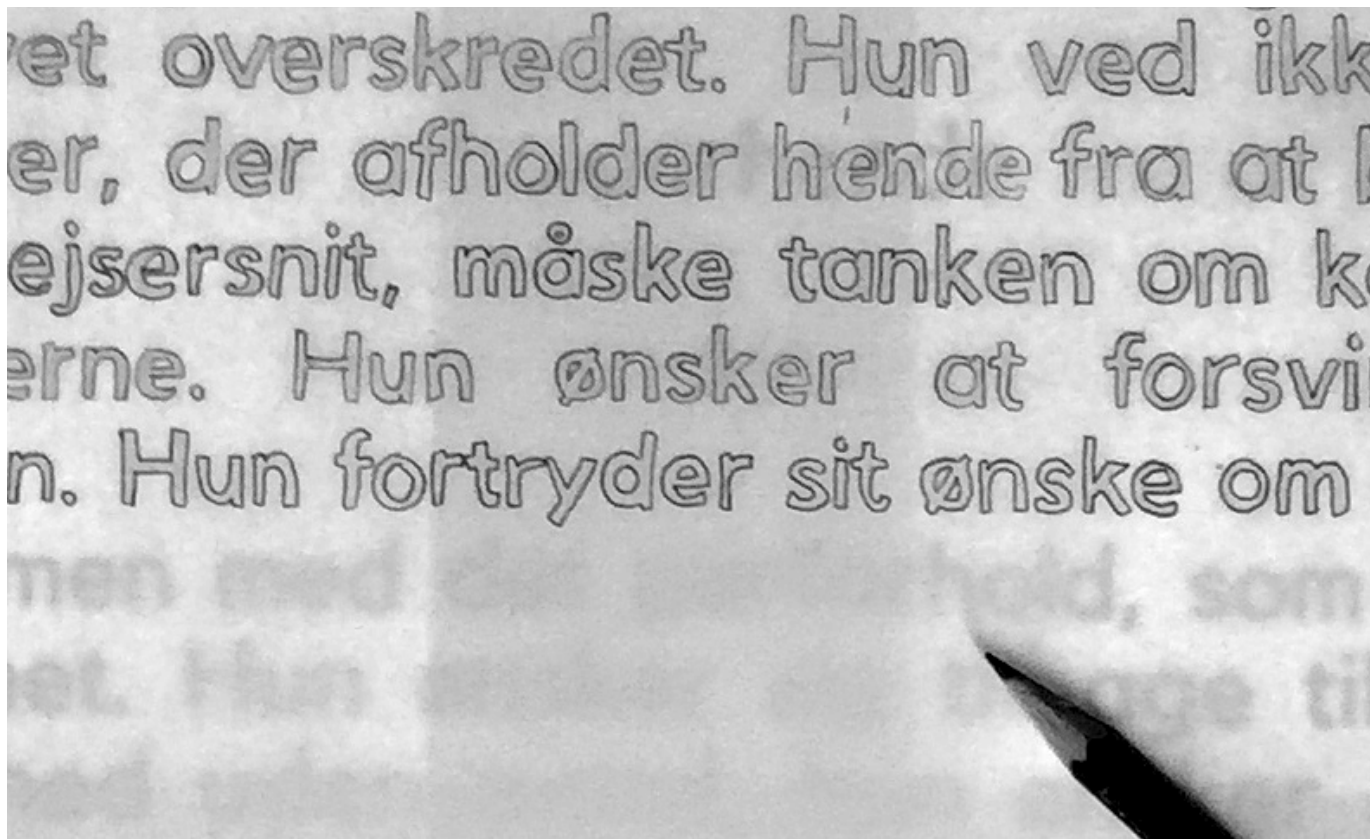
Der er mødre, der ikke kender til berigende litteratur, der kan støtte dem i deres udfordringer. Der er således brug for at skabe dette kendskab ved at trække på litteraturens egne kvaliteter og tilføje de illustrative, som skaber en ny indgangsvinkel til litteraturen. At illustrere handler om at skabe forbindelse mellem tekst og billede, men denne forbindelse kan komme til udtryk på forskellig vis. Typisk skaber bogen som medie den fysiske relation mellem illustration og tekst. Det vil være givende at skabe et fysisk udstillingsrum, der danner rammen for en ny visuel indgang til et bredt litterært udvalg af fortællinger om moderskab.

Denne indgang omhandler udviklingen af tegnede tekstuddrag, tekstbilleder, og en række illustrationer, der forholder sig tematisk til litteraturen. Tematisk illustration handler om at frembringe illustration, der forholder sig til flere litterære værker med samme tema, i dette tilfælde specifikt moderskab, ved at fremhæve vigtige elementer og problemstillinger fra teksterne. Tekst og illustration bindes ikke specifikt til hinanden, men skaber referencer på tværs af litteratur og illustration.

Del 4: Udvikling af udstillingens elementer

Niels Heie, lektor fra Danmarks medie -og journalisthøjskole, beskriver, at relationen mellem tekst og billede forekommer vha. referencepunkter, som er de ord, der benævner noget, der kan ses i billedet og omvendt. Punkterne kan variere i antal og konkretisering, men skal være til stede for at skabe en meningsfuld kobling og ikke at tabe læseren til enten kun tekst eller kun billede. I projektets eksperimenterende fase, undersøgte jeg referencerne meget direkte. I de endelige illustrationer har jeg arbejdet mere frit for ikke at skabe en direkte visuelt oversættelse. Ambitionen er at gennem referencer at skabe en helhed, der giver læseren mere end blot enkeltdelen (Heie, 2007). Som nævnt i del 2, er collagen en måde at beskrive udstillingskonceptet. Collagen er, som udstillingen den indgår i, pr definition en helhed skabt af dele. Det gælder også for den måde, jeg har arbejdet med ophængningen ift den indbyrdes relation mellem tekstbilleder og illustrationer. Collagen danner samtidig forlæg for illustrationer og er dermed et afgørende visuelt greb og illustrativt redskab. Det er vigtigt at være kritisk i arbejdet med collagen og have et fyldigt koncept og en stærk idé, der danner baggrund for collagen, for at undgå en visuel forfladning.

4:1 Blyanten

Det er et ret betydningsfuldt greb at vælge kun at bruge blyant. Blyantstegning er et illustrativt basisværktøj, men det bliver for mig ofte kun et skitseværktøj og 'overhalet' af andre teknikker til færdige design. Blyanten rummer både en sarthed og brutalitet, og kan bruges til at formidle både det konkrete og abstrakte. Samtidig repræsenterer blyanten også noget hverdagsagtigt og ærligt, som jeg mener passer godt til udstillingens formål og tema. Jeg forventer at kunne skabe et både poetisk og vedkommende udtryk, der kan understøtte og skabe en ny indgang til litteraturen. Blyanten kan ændre karakter og i sine gråtoner hermed give et konkret gråt billede af, hvad en god-nok-mor rummer. Blyantens afdæmpethed står i kontrast til det visuelle bombardement, vi mennesker ellers konstant omgiver os med. Da jeg skal illustrere flere bøger, er det vigtigt netop at skabe et roligt og sammenhængende udtryk, hvilken blyanten bidrager til. Samtidig giver blyanten mulighed for at skabe en detaljerighed i værket, som beskueren kan gå på opdagelse i. Dette er også væsentligt for at understøtte konceptet. For at skabe sammenhæng i udstillingen er tekstuddrag ligeledes blyantstegnede. Lysbordet hjælper med medieskiftet fra collage til tegning ved at skabe en skitseret ramme for den videre tegning. Processen fra skitse til færdig tegning foregår således på samme stykke papir. Ift tekstbillederne har lysbordet fungeret som sidste del i processen. Den digitale tekstopsætning tegnes og igennem denne analogisering opstår nuancer og ujævnheder. Håndtegningen skaber en forbindelse imellem det menneske, der skrev uddraget, til det menneske, der skal læse det. At tegne giver både frihed og begrænsning. Det kræver tålmodighed at bruge blyanten som andet end et skitseværktøj og der er ikke den digitale mulighed for ctrl Z. Jeg kan udforske en idé til en vis grænse ved forestilling og planlægning, men jeg må lade min hånd arbejde med blyanten og give plads til intuitiv kreativitet (Vu, 2011). Det betyder også, at jeg enten må leve med fejl eller forsøge at ændre dem så de kan give mening i tegningen. Dette konkrete arbejdsvilkår ligger fint i tråd med udstillingens formål om at give plads til det uperfekte, uden at det betyder, at der forsvinder mening og kvalitet.

4:2 Illustration

Jeg startede med at opsætte en række eksperimenter for at forbinde litteratur og illustration, men også for at afprøve blyanten i kombination med andre materialer. Jeg eksperimenterede med visuelle elementer fra bøgerne, tegnede konkrete objekter og situationer og arbejdede med temaet mere abstrakt. Jeg kombinerede flere tegninger og blev på denne måde inspireret til at gå videre med collageideen. Det gav mening ift tematiske illustrationer at kombinere forskellige udtryk og motivverdener. Litteraturen kunne på denne måde repræsenteres både direkte og indirekte.

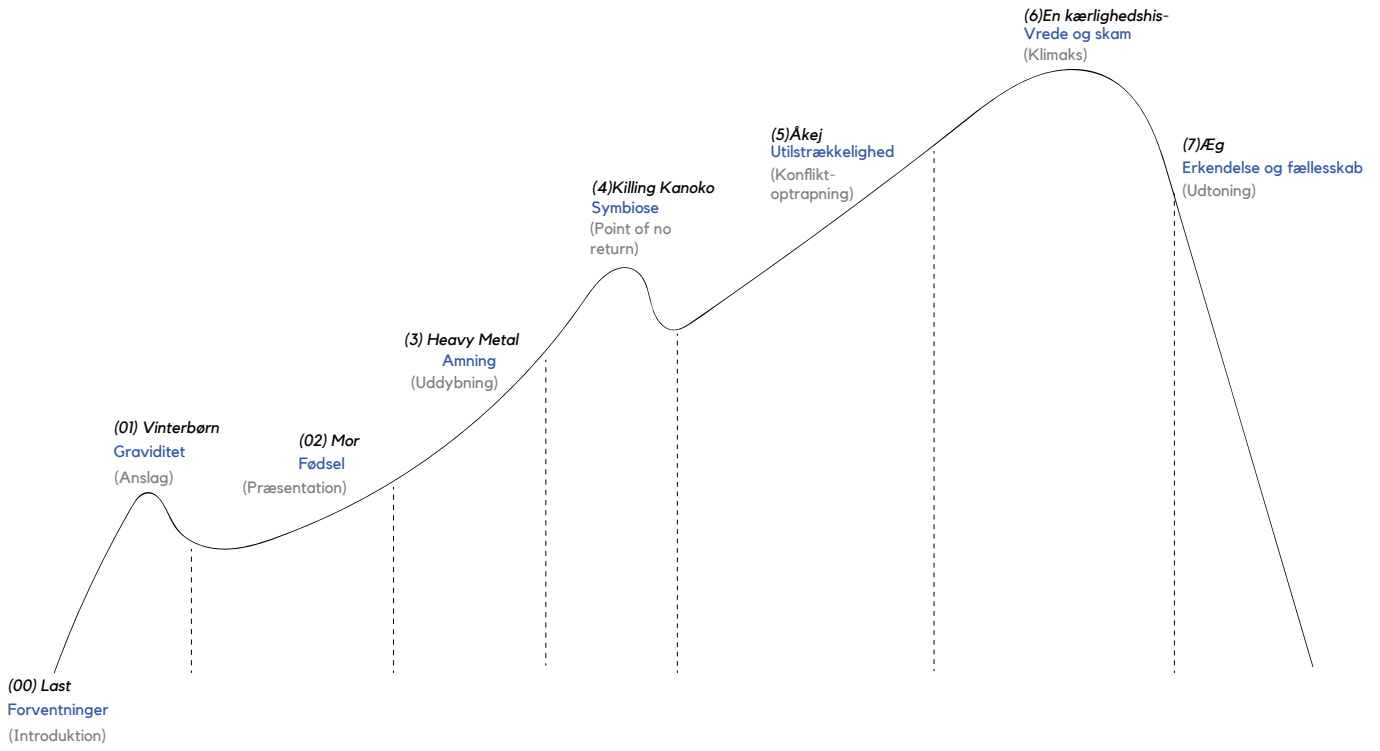
Jeg har arbejdet med collager og tegning på forskellig vis. I starten brugte jeg lang tid på at komponere velfungerende collager, der fungerede som illustrationer i sig selv. Senere i processen gik jeg over til at bruge collagen som en grovskitse og tilføje flere elementer løbende. Nogle tegninger har jeg arbejdet på over længere tid ift fx brug af formatet og detaljegraden; andre har hurtigere fundet sin form. Jeg har valgt udklip og sammensat motiverne ud fra det overordnet begreb: moderskabets ambivalens. Det er afgørende, at illustrationerne både fortæller forskellige historier, men også rummer overlap, der skaber helhed i litteraturformidlingen. Hvert udklip har sin fortælling, og sat sammen skabes utallige nye fortællinger. På afstand udtrykker illustrationerne en grå flade, som man så på nært hold kan gå på opdagelse i. I motivudviklingen har jeg kombineret udklip med direkte referencer til tekster og/eller tema, samt udklip med større fortolkningsmulighed. Jeg har her været fascineret af øde landskaber og bygninger, samt dyremotiver. Collagen som teknik, og derfor også de tegnede illustrationer, giver et surrealistisk, absurd og legende udtryk, der fortsat har en vis alvor i sig, hvor blyanten medvirker til at skabe kontrast og dynamik i billedet. Efter mine eksperimenter, valgte jeg at lade blyanten stå alene. Jeg synes det giver et stærkere visuelt udtryk, trods sin afdæmpethed og ligger en fin tråd med konceptet. At skabe relevante illustrationer til litteratur med forskellig stil og fokus har været spændende og krævet et dybt kendskab til temaet i litteraturen. At arbejde tematisk har været givende fordi det har skabt frihed til at lade illustrationerne arbejde på kryds og tværs af teksterne og også give plads til nye fortællinger.

4:3 Tekstbilleder

Tekstbilledernes formål er at eksemplificere den litteratur, udstillingen ønsker at skabe kendskab til. Min omfattende litterære research har betydet, at det har været utrolig svært at vælge de endelige uddrag. For at skabe struktur og sammenhæng i udstillingen, besluttede jeg at udvælge uddragene ud fra den klassiske berettermodel. På trods af de meget forskellige tekster skabes der nu en fortælling i fortællingerne. Jeg har nummereret tekstbillederne, så de skaber en subtil henvisning til berettermodellen og uddragenes indbyrdes forløb. Uddragene (Bilag 1) giver et bredt stilmæssigt indblik i litteratur om moderskab, samt spænder over flere årtier. Nutidige tekster kan måske give et mere direkte referencepunkt for modtageren, men jeg finder det relevant at vise, at også de ældre tekster stadig er aktuelle. De problemstillinger, som mødre i dag oplever, er ikke nye, det er universelt og ikke tidsbundet at føle både glæde og smerte i sit moderskab (Søgaard, 2016), hvorfor udstillingens bogliste både rummer ældre og nye tekster. Berettermodellens punkter har dannet ramme for ophængningen af udstillingen.

Udviklingen af tekstbillederne har krævet en del eksperimenter og overvejelser. Det stod hurtigt klart, at jeg ville tegne typografien og at jeg ville tegne en digital typografi for at skabe kontrast til det analoge, samt skabe et moderne udtryk. Derfor har jeg til brødteksten valgt sans serif typografien Kollektiv. Tekstbilledernes udtryk startede i Illustrator, hvor layoutet er opbygget ud fra et ønske om at mime en bogside. Det enkelte uddrag er valgt, så det har en vis tekstmængde og ikke står som et statement, men i højere grad refererer til bogen. Det er vigtigt for mig at skabe visuelt udsagn, der både er billede i sig selv og samtidig har en tydelig reference til bogmediet. Tekstbillederne befinder sig således et sted mellem bog og billede. Samtidig skaber den blyantstegnede typografi, på samme måde som illustrationerne, en dynamisk oplevelse, hvor du langt fra oplever en grå flade og er tæt på kan gå på opdagelse i teksten.

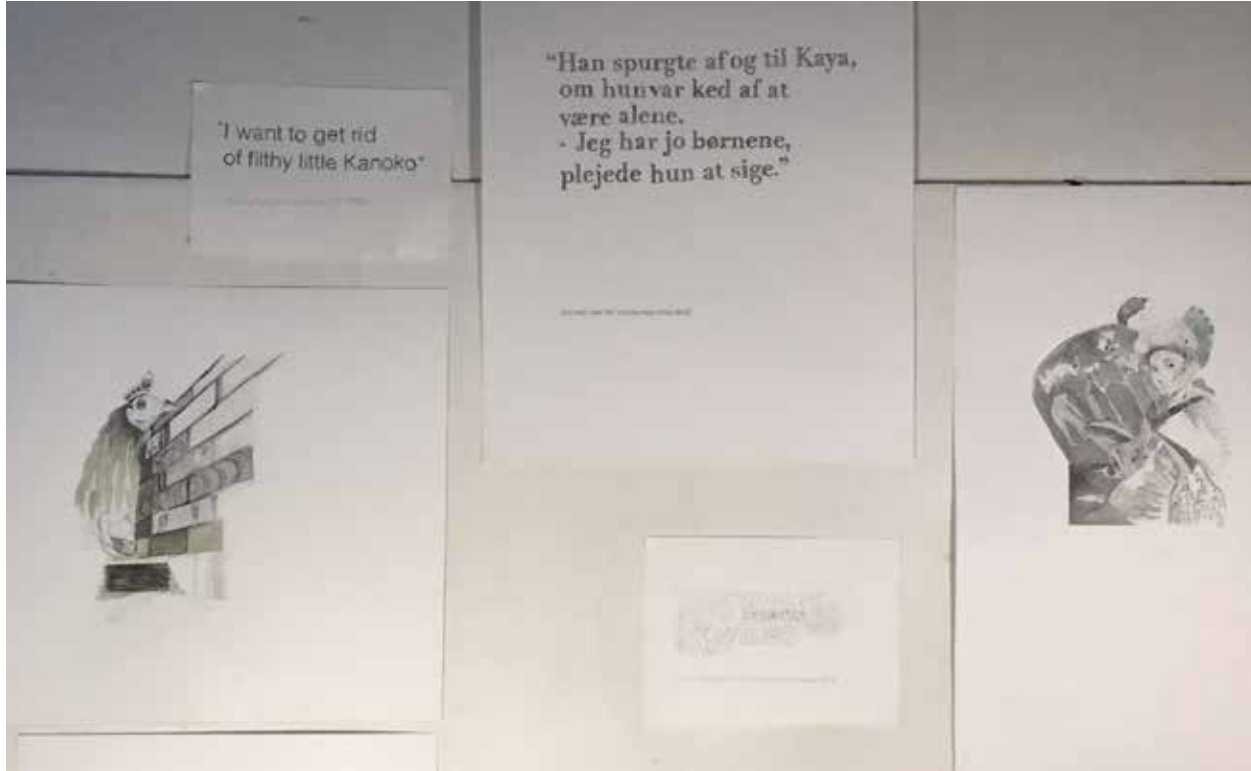
4:4 Sammenhæng

Udstillingens mest funktionelle element er boglisten⁵. Her findes information om den litteratur, som udstillingen ønsker at skabe kendskab til, samt hvor den kan findes. Som udgangspunkt er boglisten ikke en del af de ophængte elementer, men forholder sig selvsagt til udstillingens samlede visuelle udtryk. Den litteratur, som findes på boglisten, findes også i udstillingsrummet i fysisk form, placeret på den lange bænk i lokalet. Disse 17 bøger har til formål at skabe en tydelig og direkte tilknytning mellem de ophængte elementer. Alle bøger indbindes på samme måde en slags uniform, der visuelt viser, at de har en intern forbindelse, nemlig temaet. Uniformen bidrager til at skabe ro i udstillingen ved ikke at lade det oprindelige bogomslag, herunder titel og forfatter tage fokus. Samtidig er uniformen halvgennemsigtig, hvilket giver et gråligt udtryk, men samtidig viser den tætte relation til bogen. Jeg har arbejdet med forskellige formater, størrelser og papirkvaliteter og har valgt et 300 gr tegnepapir uden for meget struktur, der hverken er for hvidt eller for gult. Formatets størrelse, samt retning varierer, men har en overordnet struktur⁶. Papirets tyngde er væsentligt, da jeg ikke ønsker at indramme tekstbilleder og illustrationer, da jeg gerne vil bevare en tydelige relation til bogmediet igennem papieret og skabe et ærligt og lidt underspillet visuelt udtryk, der giver plads til fortællingerne igennem blyanten. Udstillingens færdige elementer vil blive installeret med udgangspunkt i visualiseringen i den tiltænkte kontekst på Øen⁷ og her fotodokumenteres.

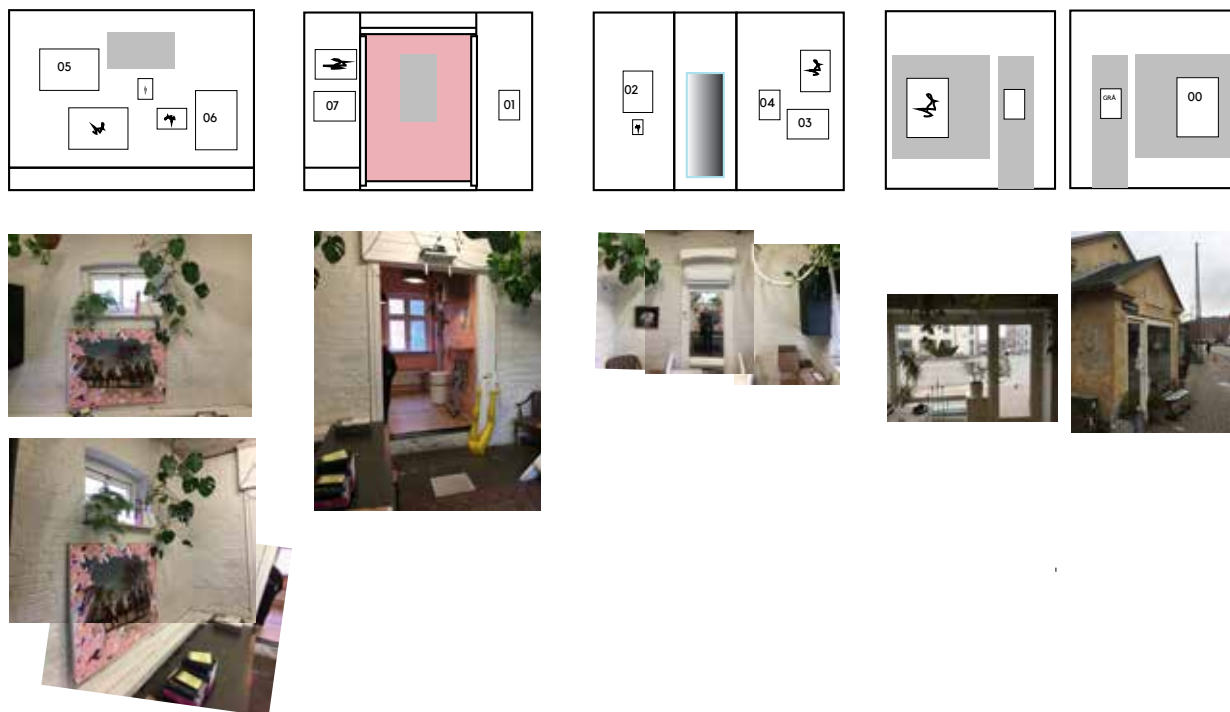
⁵ Boglisten rummer 17 skønlitterære værker, der har moderskab som, hvis ikke hovedtema, så et meget væsentligt tema. Boglisten rummer primært nyere dansk litteratur, men der er også ældre og udenlandske værker. Se hele listen i bilag 1 efter de udvalgte uddrag.

⁶ Ligesom A-formatet halveres/fordobles formaterne således; cm 100x70, 70x50, 50x35, 35x25, 25,17,5)

⁷ Udstillingslokalet vil blive tømt for diverse planter etc, men stadig fremstå råt og simpelt, hvilket giver en god kontrast til elementernes sarthed.

Ideen med at lade ophængningen skabe en form for collage med blev afprøvet i en tidlig fase af processen og skaber sammenhæng i hele formidlingsprojektet; dele skaber helhed.

Ovenstående viser den plan som danner grundlag for ophængningen. Tallene refererer til tekstbillederne. Der er også indtænkt relation til rummets faste elementer som døre og vinduer.

Et lille indblik i det afsluttende arbejde med elementernes visuelle udtryk og relation

4:5 Løsningsforslag

Refleksion og analyse i del 3 og 4 danner baggrund for de forskellige afgørende designvalg. Udviklingen af Gråt Spejls bagvedliggende koncept har været vigtigt for at tydeliggøre formålet og mulighed for at skabe en relevant løsning, der kontekstualiseres på Øen, beliggende i et område hvor mange mødre naturligt færdes. Løsningen har Københavns Kommune som afsender, der uden kommercielle interesser initierer forskelligartede sociale og kulturelle tiltag, også for specifikke målgrupper som i dette tilfælde primært er gravide og mødre med mindre børn, især de 'nye' udsatte. Gråt Spejl formidler 17 litterære bøger om moderskab gennem tekstbilleder, tematiske illustrationer og bøgerne selv i et udstillingsrum. Der skabes her en ny indgang til litteraturen og er mulighed for at spejle egne oplevelser. Gråt Spejl skaber gennem materialevalg og visuelt udtryk en sanselig og afdæmpet illustreret litteraturformling.

Del 5: Konklusion og perspektivering

5:1 Ondt i moderskabet skal lindres med litteratur

Projektet viser vigtigheden i en tydelig relation mellem problemstilling, koncept og formål for at skabe illustrativ, litteraturformidling. Gråt Spejl lykkes med at skabe en række illustrationer, der forholder sig til og formidler 16 skønlitterære tekster om moderskab. Gråt Spejl viser, at ved tematisk at illustrere flere tekster gives der en bredere mulighed for at ramme forskellige mødre. Gråt Spejl viser, at en del af løsningen på det samfundsmæssige problem består i at skabe adgang til relevant litteratur, rum for spejling og i det hele taget opmærksomhed på, hvor forskelligt moderskabet opleves. Løsningen belyser, at kunst og litteratur tilsammen kan bidrage til samfundsdebatten og være et effektivt alternativ til oplysning og vejledning. Her er ingen moraliserende råd, unødigt høje forventninger eller forherligede forestillinger. Blot blyantens grå nuancer, der samler forskellige historier og kan lokke mødre på opdagelse i litteraturen og måske genkende egne oplevelser. Med moderskab som med Gråt Spejl, vil det være forskelligt, hvad forskellige mødre får ud af litteraturformidlingens abstrakte historiefortælling, herunder de forskellige illustrationer og tekstbilleder. Det vigtigste er, at skabe kendskab til vedkommende litteratur, der kan nuancere deres egen forestilling om moderskab og dæmpe følelser som ensomhed og utilstrækkelighed. Litteratur er en pokkers effektiv social aktør og der er brug for adgang til denne for at skabe ændringer hos både mødre og i samfundet. Projektet kan ikke løse de strukturelle og kulturbetingede problematikker, der er forbundet med moderskab, men kan være en del af andre tiltag, der arbejder for at ændre disse forhold. Jeg ser forskellige perspektiver for projektet. Jeg forestiller mig også, at udstillingen kan udvides med fx oplæsninger og interaktive elementer, hvor mødre selv kunne komme på banen og dele egne erfaringer. Min ambition er desuden at forsøge at få Gråt Spejl ud og arbejde i virkeligheden, fx som en reel udstilling på Øen eller andre relevante steder. Elementerne i Gråt Spejl er specifikt udviklet på baggrund af grundig research og er derfor tæt knyttet til temaet og den tilhørende litteratur. På baggrund af Donald Schön'ske refleksioner, mener jeg, at jeg har skabt en form for ny viden, jeg aktivt kan bruge i andre sammenhænge. Man kan derfor forestille sig at anvende de samme udstillingselementer; tekstbilleder, tematiske illustrationer, samt de tilhørende bøger til at indgå i udarbejdelsen af andre illustrerede, litteraturformidlende udstillinger om andre samfundsrelevante temaer. Som i Gråt Spejl vil temaets logikker præge designprocessen, hvorfor udstillingen ville få en helt anden form og udtryk.

sandstensvæg
len. På

ørkeneg, klipper og kløfter, lange røde sandklitter og bliver man slå
udtørrede saltsøer. strækker sig fr
Fra toppen af en sandklit ser man først hold he
fjerne som en rød, halv marmorkugle p
der ligner et gult teppe. Så forsvinder m
mens man kører videre mellem tan
kan man i et par timer se den vokse
efterhånden som man kommer nær
sæle størrelse
man bedømm
være 20 kilon
Den første d
kæmpesten
deres gr
falder d
Stamm

Biologi

Udfordring

klæng

~~Udfordring~~ overlevelse

overlevelse

Referencer

Litteratur

- Agerkvist, H. (2019) Når to bliver tre: Podcastafsnit fra Jegermor, (19:00). Interview med psykolog Heidi Agerkvist
- Alfort, S. (2018) Tænk hvis du ikke afgør dit barns fremtid- Udgivet af Saxo og Zetland, 2018. Første udgave, første oplag.
- Alfort, S. (2019) Nej, løsningen på forældres bekymring er ikke (endnu) mere info. Og her er hvorfor. Af Sara Alfort, Zetland, 8.april 2019
www.zetland.dk/historie/s8aLG96q-m81EKPRl-75bb8 (10.04 2019)
- Arnfred, K. (2017) Det er ikke mødrene, der afgør, hvad moderskab er. Dagbladet Information 14.08.2017.
www.information.dk/debat/2017/08/moedrene-afgoer-moderskab (16.12.2018)
- Autzen, K. (2019) Lær at skrive om din kunst m Kirstine Autzen. Episode 32 af podcasten Den kreative forretning - en business podcast for kunstnere og kreative af Signe Sylvester. Udgivet 14.marts 2019
www.signesylvester.dk/podcast/032 (10.maj 2019)
- Heie, N. (2007) Den gode relation. Bogen 2007. Tidsskrift.dk.
https://www.google.dk/search?q=den+gode+relation+niels+heie+2007&ie=tf-1&oe=utf-8&gws_rd=cr&ei=0VBEV_6cA8iasAGK6aa4DQ pdf (30.04.2019).
- Himmelstrup, A. (2016) Biblioteker bliver fyldt med litteratur på nye måder Af Anne Himmelstrup, Dagbladet information, 1.oktober 2016
www.information.dk/kultur/2016/09/biblioteker-fyldt-litteratur-paa-nye-maader?lst_tag (01.05.2019)
- Højsgaard, J.B. (2014) Kære Verden - Jeg er blevet mor. Forlaget Springbræt, 1. udgave Julie Bruhn Højsgaard står bag podcasten Jeg er mor sammen med Laura Vilsgaard
- Lucas, M. (2016) Mor - en historie om blodet. Maja Lucas og C&K Forlag. 1. ebogs-udgave 2016
- Lucas, M. (2017) Vores moderbillede splintrer. Dagbladet Information 03.08.2017
www.information.dk/debat/2017/08/vores-moderbillede-splintrer (16.12.2018)
- Raab Ravn, A. (2016) Litteratur er en pokkers effektiv social aktør, 4.juni 2016, Dagbladet Information
www.information.dk/kultur/2016/06/litteratur-pokkers-effektiv-social-aktoer (06.05.2019)
- Schön, D. A. (2001) Den reflekterende praktiker – hvordan professionelle tænker når de arbejder. Oversat af Fiil, S. 2001. 1.udgave, Århus. Basic Books, Inc. 1993
- Søgaard, L. (2016) Der mangler skønlitteratur om det største i livet. Weekendavisen 13.08.2016
www.kristeligt-dagblad.dk/bruger/512 (05.2.2019)
- FN (2019) FNs verdensmål for bæredygtig udvikling. Et digitale læringssted er udviklet af UNDPs nordiske kontor i Danmark, Globale Gymnasier og Mellemløst Samvirke med støtte fra Danidas Oplysningsbevilling. www.verdensmaalene.dk/fakta/verdensmaalene (02.02.2019)

- Vilsgaard, L. (2019) Hjemmeside om efterfødselsreaktioner af Laura Vilsgaard, der har skrevet speciale på RUC herom, og står bag podcasten 'jeg er mor' med Julie B. Højsgaard. www.lauravilsgaard.com/?author=1 (17.12.2018)
- Vu, T. (2011) Bryd vanerne med kunst: kunstens metoder inspirerer til nyt design. Oprindeligt udgivet i Mind Design - netmagasin for designforskning, # 39 maj 2011. Danish Centre for Design Research. Kopi fra DBC Webarkiv. Dette materiale er lagret i henhold til aftale mellem DBC og udgiveren www.dbc.dk

Arrangement og korrespondence

- Alfort, S. (2019b) Mailkorrespondence, 12.maj 2019
- Bro, D.H (2019) Mailkorespondence med forfatter Ditte Holm Bro ang. litteratursøgning 4.-12.marts 2019
- Duvå, L.N. (2019) Mailkorrespondence med forfatter Liv Niman Duvå ifbm med konceptudvikling 12. december 2018
- Jensen, L.K. (2019) Moderskab i litteraturen. Louisiana Live. arrangement på Louisiana d. 29.02.2019 kl. 19.30 med forfatter Olga Ravn, forfatter Maja Lucas og illustrator Line Kjeldsen Jensen. Vært Anna Ingrisich. Ved denne lejlighed talte jeg også Med Line Jensen om mit projekt
- Lucas, M. (2019) Moderskab i litteraturen. Louisiana Live. arrangement på Louisiana d. 29.02.2019 kl. 19.30 med forfatter Olga Ravn, forfatter Maja Lucas og illustrator Line Kjeldsen Jensen. Vært Anna Ingrisich
- Ravn, O. (2019) Moderskab i litteraturen. Louisiana Live. arrangement på Louisiana d. 29.02.2019 kl. 19.30 med forfatter Olga Ravn, forfatter Maja Lucas og illustrator Line Kjeldsen Jensen. Vært Anna Ingrisich. Ved denne lejlighed talte jeg også med Olga Ravn om mit projekt
- Ravn, O. (2019b) Mailkorrespondence med forfatter Olga Ravn ifbm med konceptudvikling og litteratursøgning 11. - 12. december 2018

Bilag 1: Litteratur i udstillingen

Uddrag til tekstbilleder

0: Agnes Lidbeck, Last, s. 29 (2017)

Moren skal vise sin rolle og sit socialøkonomiske tilhørsforhold med nogle dertil egnede accessories. I forlængelse af disse ydre attributter skal moren give udtryk for de følelser, som betragteren associerer med rollen. Det er ønskværdigt, men ikke et krav, at hun også selv har de følelser som hun gestalter. Moren skal omdanne huset til hjem. Hun skal vælge farver til væggene. Hun skal skabe sammenhæng i fortællingen. Moren skal bestemme, hvilken slags brød der spises i familien og om vi spiser brød i den her familie. Moren skal tørre spejlet rent for tandpastapletter, vaske håndvasken ren for spyt og tørre urin af toiletbrættet. Derudover skal moren sætte blomster i vaser og smile overrasket af tegninger i rødt og grønt.

1: Dea Trier Mørch, Vinterbørn s. 43, (1976)

Jeg kan ikke finde hjertelyden - jeg henter lige doptonen. Hjertelyden! Det gir et sæt i Marie. Jordmoren komme tilbage med et lille apparat, som hun lægger på patientens spændte mave Og med ét lyder det, som der blev skruet på en gammel radio. Det høres en susen, som en stjernetape. Det er tarmbevægelserne, konstaterer Rasmussen nøgternt: Og hør - hør den bløde blæsende lyd i takt med din puls, det er uterinlyden. Her - nu kan du høre hjertet, ikke? Hør det lille lokomotiv, der arbejder der! Marie fyldes af glæde. Hun kommer til at hoste og får tårer i øjnene. Det lille dunke-dunke-dunke det er hendes barn, der drejer sig inde i oceanet. Det lever. Dets hjerte slår

2: Maja Lucas, Mor - En historie om blodet s. 10, (2016)

Hun føler det, som om hun har strakt sig for langt, som om alle hendes grænser er blevet overskredet. Hun ved ikke, hvad det er, der afholder hende fra at bede om et kejsersnit, måske tanken om komplikationerne. Hun ønsker at forsvinde fra stuen. Hun fortryder sit ønske om et barn, sammen med det parforhold, som førte til barnet. Hun ønsker sig tilbage til sin ensomhed uden mand, hun ønsker at være helt og aldeles sig selv. Så mærker hun en voldsom trang til at tømme sig. Lort sprøjter ud af hende, ud på jordemoderen, der uanfægtet tørrer det af, beder hende om at presse igen. Pigens hoved skyder ud. Moren kigger op i loftet, forsøger at holde igen, som jordemoderen beder hende om, men kan ikke lade være med at presse. Hun kan skimte en skulder. Til sidst får hun pigen op til sig, en fedtindsurt, grædende klump. Hun ligger mellem hendes bryster, viser ingen interesse for dem. Moren føler ingenting, men forsøger at smile, fordi faren tager et billede.

3: Olga Ravn, Heavy Metal, ikke udgivet (2016)

*Omtrent et minut
inden mælken
løber til
rammes jeg
af en dyb håbløshed
uden årsag
og derefter
et brændende stik
i hver vorte
hvor mælken
danner sig
i grå vandede
dråber blandt de
fede hvide
svulmer de frem
ustoppelige som blodet
i en rifts munding
med den tålmodighed
som kun besiddes af det
der ikke er menneskeligt*

4: Hiromi Itô, Killing Kanoko, s.36 (1985/2009)

*After six month
Kaniko's teeth come in
She bites my nipples, wants to bite my
nipples off
She is always looking for just the right
moment to do so
Kanoko eats my time
Kanoko pilfers my nutrients
Kanoko threatens my appetite
Kanoko pulls out my hair
Kanoko forces me to deal with all her shit
I want to get rid of Kanoko
I want to get rid of filthy little Kanoko
I want to get rid of or kill Kanoko who
bites off my nipples*

5: Sonja Åkesson, Jeg bor i Sverige, s.29, 2018?

Åkej. Sløj om morgenen. Åkej. Dødsmler ved frokosttid. Åkej. Færdig til middag. Åkej åkej, jeg skal prøve at forbedre mig, som hende med ni børn som arbejder fuldtid og også bager landbrød og tjener ekstra på klummer, jaer åkej og tænk på sundheds- personalet, hvad de orker, jaer åkej, jeg skal prøve at forbedre mig, imorgen vil jeg gå på arbejde, jaer åkej og engagere mig, virkelig engagere mig og pussenusse med den lille ny, jaer åkej, og skriv et brev til mormor, åkej og gå på biblioteket, endelig åkej, og låne alle de bøger som man jo skal læse, jaer hjælp, åkej og begynde at holde regnskab og male krydderihylden i en smart raffineret farve, åkej, og lave en lille smart raffineret ret til fjernsynets panorama, jaer åkej, og selvfølgelig støvsuge bilen og selvfølgelig lufte ud i gardaroben, endelig åkej åkej åkej, og virkelig hellige mig det, virkelig engagere mig og være i strålende humør, åkej, men det må blive en anden dag, åkej nu går jeg ud og drukner mig i drømmen om at være en af dem der orker og lykkes, jaer åkej.

6: Kamilla Hega Holst, En kærlighedshistorie s. 34, 2010

Han skriger, imens hun blander vand og pulver, og den skrigende mund vil ikke tage fat om sutteflasken, mælken løber i stedet ned ad hans tøj. -For satan. Laura presser flasken hårdt mod hans mund, presser sutten op mod hans gane for at sætte gang i sutterefleksen, men drengen drejer hovedet væk. Med sin ene hånd i et fast greb om hans isse låser hun hans hoved fast. Han er rød i hovedet nu, og hun trykker hårdere, imens hun tvinger flasken ind i munden på ham. Han gråd er blevet lydløs, inden hun slipper ham.

7: Shekufe Heiberg, Æg s. 186 & 204, 2018

*mor 8:
fra nu af må vi findes i flok
vi må synge og trampe og amme i kor
aldrig om kap
mor 5: aldrig om kap*

*mor 3:
jeg har brug for jer sgu
jeg har brug for et moderligt kor*

*mor 1:
jeg har manglet jer
ved min side
da jeg bar mit barn
da jeg fødte
hver gang jeg græd og ammede
har i mon manglet noget?*

(mødrene hulker ned i suppen)

*mor 5:
jeg manglede jer
hvor var i henne?*

De resterende litterære værker

Kamilla Hega Holst, På træk, 2015
Hanne Højgaard Viemose, Mado, 2015
Julie B. Højsgaard, Kære verden jeg er blevet mor, 2014
Karolina Ramquist, Den hvide by, 2015
Katrine Grünfeld, Stormskader, 2015
Kjesti Annesdatter Skomvold, Barnet. 2019
Mette Moestrup, Dø, løgn, dø, 2012
Moyra Davey, Mother Reader - Essential Writings on Motherhood, 2001
Sylvia Plath, Tre kvinder, 1956

Bilag 2: Litteraturtest hos målgruppe

Mail til mødrene (9.maj 2019)

Hej søde mødre jeg kender

Som nogen af jer ved er jeg ved at afslutte mit afgangsprøve på designskolen. Kort fortalt så laver jeg et litteraturformidlingsprojekt i form af en udstilling, der ønsker at sætte fokus på forventninger til det perfekte moderskab, skam, tvivl, frustration etc. som mange mødre oplever og desværre mange også har det virkelig dårligt over. Udstillingen er baseret på skønlitteratur omhandlende temaet og kommer til at indeholde de trykte bøger (ca 15-20 forskellige), blyantstegnede tekstuddrag fra 8 bøger, samt en række blyantstegnede illustrationer. Jeg er ved at skrive en procesrapport og vil i den anledning gerne lave en meget uvidenskabelig undersøgelse af hvordan mødre opfatter de udvalgte tekstuddrag, som er vedhæftet her. Det ville være virkelig spændende at høre fra jer hvad I tænker efter at have læst dem. Hvis I har tid og lyst må I meget gerne skrive til mig (i løbet af weekenden), så kan det være at jeg bruger det i min videre proces (anonymiseret), som et bud på hvordan udstillingen ville blive opfattet. På forhånd tak for hjælpen

Kram Mette

Svar fra anonymiserede mødre

Uddrag 0:

Denne tekst minder mig lidt om Kirsten Huttemeyer/Emma Gad, 60'ernes forestilling om moder-rollen. Som udgangspunkt ikke noget der påvirker mig personligt eller forarger mig. (Mor 1)

Åh ja! Jeg føler også, at der er meget jeg skal kunne, men jeg tror til gengæld også, at hvis jeg turde lægge mere ansvar over på far - eller bare sige "Pyt! Det hele behøver ikke være så perfekt", så kunne morlivet være meget mere afslappende. (Mor 3)

Moderen skal ikke nogen af de ting. Hun skal være tro mod sig selv og hendes ydre skal afspejle hvad hun ønsker og ikke hvad andre ønsker. Hvis hun har bestemte ønsker til hende og hendes families hjem, bør hun gøre det og bede resten respektere hendes valg og ellers finde en løsning som hele familien kan efterleve. Hun skal lære sine børn (og mand) at gøre rent efter sig selv på badeværelset. (Mor 6)

Jeg synes det er en humoristisk tekst, der vha konkrete eksempler beskriver nogle samfundsmæssige tendenser. Jeg kan genkende mig selv. Jeg elsker det med brødet. (Mor 7)

Ironisk tvist, men meget genkendeligt- Og jeg har en stemme i mit hoved som siger at jeg skal gøre de ting og leve op til dem (Mor 8, gravid)

Uddrag 1:

Minder mig om da jeg skulle have lavet moderkagebiopsi og de bekymringer der lå latent under overfladen. Da lægen havde stukket sagde hun "Det var det værste" og jeg misforstod hende og troede at der var sket DET værste - at jeg havde gippet så de havde ramt fostret. Jeg har arbejdet u hospitalsvæsnet i 10 år og kender stort set de fleste talemåder, jargoner, procedurer etc. Men det er noget helt andet at ligge på briksen med sig selv som menneske. (Mor 1)

jaaa! Fantastisk at høre hjertelyden (Mor 3)

Det skræmmende ved at være gravid er, at man er meget opmærksom på om alt nu er ok med barnet og man også er klar over at man ikke kan gøre så meget. Jeg tror de fleste kan relatere til dette uddrag og kan fortælle en lignende historie. Jeg lå og skubbede til babyen midt om natten, da jeg vågnede og gik i panik over at hun ikke sparkede... det gjorde hun så og så kunne jeg ikke sove for al den sparken efterfølgende. (Mor 6)

Jeg kan genkende følelsen af usikkerhed og lettelse. Især efter at have aborteret. Samtidig - når jeg tænker på scanninger sådan mere generelt, så synes jeg egentlig at de ofte er med til at gøre gravide mere utrygge. Det er jo et øjebliksbillede og man er enorm bekymret op til - og også hurtigt efter. Men teksten giver et fint billede af den følelse af magi en scanning er med til at konkretisere. Det er magisk at have et barn indeni sig, det opvejer det negative. (Mor 7)

Igen genkendeligt. Og følelser som jeg også havde i den situation (Mor 8, gravid).

Uddrag 2:

Som det står skrevet er det umiddelbart ikke sådan jeg havde det da jeg fødte min søn, men jeg var meget bevidst om at man kunne have den følelse og havde snakket om det med nogle af mine veninder inden- så jeg var forberedt på at man kunne have det sådan- det var dejligt. (Mor 1)

Jeg kan ikke genkende de følelser, hun har.(Mor 3)

Meget meget trist for hende. Det er desværre nok ikke noget der bliver talt så meget om. Men der burde blive talt mere om det og være mere plads til dem som ikke føler den lykke, som normen siger de skal have. (Mor 6)

Jeg har ikke selv oplevet det, men var nervøs for om jeg mon ville have det sådan, fordi jeg har depressive tendenser. Udover at det siger noget om den konkrete situation som jeg altså ikke genkender, så genkender jeg godt følelsen på et mere overordnet niveau - at føle sig overvældet, at det er grænseoverskridende at være mor og at man smiler til kameraet fordi man bør. Det er trist og jeg forsøger at lade være. (Mor 7)

Forventningen om den rigtige følelse i situationen aktiverer alle mine fordomme. Hun er en forkert mor (Mor 8, gravid).

Uddrag 3

Amning i en nøddeskal, kristus det kan virkelig være noget juks- og for mig er det kun 1 ud af 10 gange det er harmonisk og hygge stund. (Mor 1)

har ammet meget lidt, så er aldrig nået dertil :-) (Mor 3)

har ikke noget at sige. (Mor 6)

Jeg synes det er spændende at læse om det fysiske ved at være mor. Det er ikke noget mødre taler så meget om, jo måske fødslen, men ellers ikke (Mor 7)

Jeg har angst for amning og det er rart at læse de følelser her. Og det føles samtidig forkert fordi også den situation er idylliseret (Mor 8, gravid).

Uddrag 4:

Håber det bliver bedre- men forventer det ikke, tænker nok mere det bliver som i tekst 4. Men jeg hænger i, for jeg synes det er drøn smart og biologisk fantastisk at man kan amme- så i det store hele ville jeg ikke være det for uden. (Mor 1)

Jeg genkender i mindre grad, hvordan Signe tager al min tid. Dog ikke med så hadske følelser. (Mor 3)

Ja, det kan være hårdt at amme og være mor og de frustrationer der følger med kan jeg relatere til, men jeg har dog ikke skudt skylden på babyen. (Mor 6)

Jeg har haft meget nemt ved amning, så jeg har ikke oplevet det på den måde, men jeg kan relatere til mange nætter hvor jeg har fået fuldstændig spat i kroppen over at skulle amme. Virkelig fysisk ubehag. Ikke så meget i brysterne, men urolige ben og kvalme. Jeg kender godt følelsen af at have lyst til at skade sit barn, når min søn ikke vil sove, han trækker noget i mig og jeg får mange grimme tanker. Det er rart at læse en anden beskrive de følelser. De er svære at stå med selv, jeg skammer mig og får dårlig samvittighed (Mor 7)

Skræmmende læsning som kommende mor men også på en måde rart at læse fordi jeg ved at mange mødre har det sådan her (Mor 8, gravid).

Uddrag 5:

den tekst har jeg lidt svært ved at forstå, forvirrer mig lidt med det der åkej- er det som okay ? (Mor 1)

jaer åkey siger jeg vist selv ofte! Og jeg genkender alle de ting, jeg gerne vil ordne - og hvordan det hele helst skal være på den helt rigtige måde. På min måde (kan vist være svært for far). Men egentlig synes jeg, jeg klarer det ret godt og er endnu ikke nået til ikke at føle mig som en utilstrækkelig mor, men når arbejdet begynder

igen, ved jeg, at alt bliver anderledes. Det frygter jeg lidt! (Mor 3)

Ja, der vil altid være nogen der har mere overskud end dig selv og kan få det til at se nemt ud. Når man får børn tvinger det en til at finde ud af at prioritere hvad der er vigtig for en, da man ikke længere kun skal prioritere egne ønsker. (Mor 6)

Jeg synes den er helt genial. Det sværeste ved at være mor - for mig - er netop det med at ville en hel masse ting. Det er svært at prioritere og skille egne ønsker og behov fra hvad samfundet forventer. (Mor 7)

Herligt ærligt og genkendeligt. Jeg vil ønske jeg ikke havde alle de perfektions-forventninger til mig selv (Mor 8, gravid).

Uddrag 6:

Lidt uhyggelig, men samtidig også meget beskrivende hvordan kærligheden mellem et barn og en mor også kan være - minder mig lidt om når jeg "svøber" min baby virkelig hårdt og han skrider i 1,5 minut for derefter at falde helt til ro. At man nogle gange gør noget fordi man ved det er det bedste for dem- eller håber det er det bedste.... (Mor 1)

Jeg kender til følelsen af at ville presse Signe til det, jeg tror, der er bedst for hende. Drik nu for h*** af den sutteflaske! Heldigvis er jeg aldrig nået så langt ud, som beskrevet i teksten. (Mor 3)

Puha, så forfærdelig trist. Kan relatere til den håbløshed og frustration som babyer kan give med deres til tider uendelige gråd. Og man kan finde sider af sig selv som man ikke vidstefandtes og det kan være skræmmende. (Mor 6)

Jeg kender det ikke konkret, men synes det er rart og genkendeligt at læse om moderens frustration. At det er sådan mange har det. Man tror altid man er den eneste der ikke kan finde ud af at være mor (Mor 7).

Voldsom og næsten angstprovokerende for mig som ikke har været der (Mor 8, gravid).

Uddrag 7

"jeg har brug for jer sgu jeg har brug for et moderligt kor" vild med denne her sætning- når jeg læser det er jeg glad for at jeg har så mange skønne venner som der har fået børn eller har levet en del af livet og som er vandt til at jeg snakker og fortæller alt (qua tidligere oplevelser i livet og at jeg er en person der har ekstremt svært ved at skjule hvordan jeg ahr det) føler ikke jeg mangler mennesker jeg kan dele min situation med, sige mine frustrationer og bekymringer højt og det gør mig meget lettet - tror det er det allervigtigste; at man fjerner glansbilledet ved moderksbaet. (Mor 1)

Jaaaa! Mødrene skal kæmpe i flok. Jeg elsker at være sammen med andre mødre. Livet er nemmere i mødregruppe!! Ugens højdepunkt! (Mor 3)

Ja, vi skal støtte op om hinanden - det kan være svært at forstå for andre. (Mor 6)

Jeg vidste slet ikke at der fandtes al den her slags litteratur. Om at være mor, sådan alle facetter. Jeg synes det sidste digt er lidt fjollet, men pointen er fed og jeg er fuldstændig enig. Der er virkelig brug for mere åbenhed og mindre dårlig sammenligning mødre imellem, men også fra hele samfundet ville det være godt med et mere realistiske forventninger til moderskabet (Mor 7).

Mor 2 om alle uddrag:

Mht teksterne, så synes jeg, de er interessante, men jeg kan ikke rigtig relatere til nogle af dem rent personligt, hvis jeg skal være helt ærlig. Dem der handler om at være til jordemoder/føde på hospitalet, kan jeg ikke lade være med at læse som jordemoder - det er svært for mig at læse dem og jeg tænke på mig selv som patienten. Derudover tror jeg måske, jeg lever for meget i en lille, isoleret barselsbobbel lige nu til at mærke pres og forventninger. Jeg føler mig enormt privilegeret ved at gå hjemme og være sammen med mit barn, sammenlignet med de mødre, jeg møder herovre, der starter arbejde igen efter et par måneder, og jeg føler ikke det store pres i forhold til at skulle gøre tingene på en særlig måde. Måske fordi jeg ikke interagerer med så mange andre mødre for tiden? Måske fordi jeg er i en anden kultur, hvor jeg er vant til, at jeg gør tingene

lidt anderledes end mange andre? Måske fordi "hverdagen" ikke rigtig er startet for mig med mange krav og ting, der skal gøres og nås? Jeg ved det ikke... Misforstå mig ikke - jeg føler masser af tvivl om, om jeg nu gør det godt nok, om jeg er en "god nok" mor, men ikke rigtig på en måde, som jeg synes er afspejlet i teksterne.

Mor 4 om alle uddrag

Er ked af at jeg ikke fik svaret på mail i weekenden. Det hele er bare lidt hårdt og travlt herhjemme. Synes det var nogle vildt gode tekster du har fundet og de rørte alle noget i mig. Men noget klogere har jeg desværre ikke at tilføje lige idag.

Mor 5 om alle uddrag

Fantastisk lille perle af en tekstsamling af få! Tak!

Ja, hvad tænker jeg... Mest af alt er det i det hele taget svært at tænke en klar tanke efter halvandet år uden en hel nats søvn. Men altså, jeg genkender flere af de ting der står i teksterne, jeg får gåsehud.

Maja Lucas historie om fødselen kan jeg heldigvis slet ikke kende, jeg fødte hjemme og er så taknemmelig over det, når jeg hører mine venner fortælle om deres hospitalsfødsler og hvor fremmedgjorte (nogle af dem) har følt sig i deres krop og overfor scenariet der ligesom skulle udspille sig som et teater de var hovedperson i og samtidigt en ligegyldig statist som bare skulle følge ordre i.

Jeg genkender det med at skulle udfylde en rolle som MOR man ikke selv har defineret. Jeg synes det kan være svært at skelne hvilke ønsker og ideer jeg har om det gode moderskab jeg selv har valgt og hvilke jeg bare har adopteret fra en diskurs i samfundet. Måske kan man slet ikke skelne. Lige som hele ideen med at få børn. Det har jeg altid gerne villet, men aldrig været sikker på åhvor det ønske kom fra. Hvis nu normalen var at ca. halvdelen af alle mennesker valgte at få børn og halvdelen valgte ikke at gøre det, og begge dele var helt accepteret og normalt, så er jeg ikke sikker på jeg ville være blevet mor.

Jeg bliver også meget påvirket af at læse teksten om en mor der tvinger sutteflasken ind i munden på sit barn. Jeg ved præcist hvilken desperat følelse man kan få når man fx ikke kan få barnet til at sove eller spise og hvor meget selvbeherskelse man skal have for at være sød og kærlig hele tiden. Det påvirker mig fordi det fremkalder en skamfølelse, det er en stærk skam den der når man gør noget man godt selv ved ikke er det bedste man kunne gøre for sit barn. Succeskriteriet om hele tiden at skulle kunne gøre det allerbedste, give det bedste man har i sig, så kan man næsten kun fejle...

Mor 9 om alle uddrag

Det er gode tekster.

Bilag 3: Uddrag fra logbog

Hele logbogen kan tilgås til eksamen

(A)

Tirsdag d. 7. maj 2019

Hvordan skaber jeg sammenhæng illustrationerne, som ikke er bundet op på tekstbilledernes forløb? Hvis det er bundet op herpå, så mister tematisk illustration jo sin betydning. Og det er jo netop meningen at alle illustrationer relaterer sig til alle tekstbilleder. Jeg vil også gerne kommentere på temaet, altså kommentere på at det ikke er ok at vi mødre skal have det dårligt. Vi trænger til at sige pyt men vi trænger også til at sige fuck forventningerne, fuck pyntepuder og nybagte boller. Noget andet er at det kunne være fedt hvis alle collager have en dobbelthed - og dobbelthed i stikord. Eller at de havde nogle klare ord der beskriver den samlede litteratur - temaet, moderskabens ambivalens...jeg prøver mig frem...altså både viste det gode og det dårlige og både indeholdte alvor og humor/sarkasme.

Der skal være et eller andet forløb eller et ramme for illustrationerne for at det ikke blive "anything goes". Det er ikke nok med et antal.

Med collagerne forsøger jeg at rumme moderskabens ambivalens, dvs både det svære og det dejlige og alt det imellem. Forskellige ting fylder forskelligt for forskellige mødre. Nogle collager rummer mere sort end hvidt i overført betydning. Alle collager kan læses ud fra samme overskrift

(B)

Fredag d. 8.marts 2019

Jeg tog de tre collagetegninger frem jeg har nået idag og er faktisk meget glad for et af dem og ret glad for de to andre. Jeg tror collagetegningen kan vise sig at være mere end et eksperiment, måske min overordnede teknik. Både fordi jeg synes jeg kan skabe et god udtryk, men også fordi det passer til projektets koncept om at skabe helhed vha dele, fortælle mange mødres historier, afbræk, udsnit, små referencepunkter for beskueren. Jeg kan få det brutale og poetiske til at smelte sammen, ideen med uddrag giver genklang i at collagen jo også er uddrag fra et andet billede. Samtidig kan det være med til at styre processen, fordi jeg først skaber en komposition som virker og derefter 'blyantsgørlig' den. Jeg kan også bringe forskellige færdighedsgrad ind, idet der naturligt er forskellige dele der kan have forskelligt udtryk. Nå, men lad os se hvad collage eksperimenterne på mandag bringer.

Bilag 4: Uddrag fra faglig vision

Fokuspunkter i kandidatstudiet og til afgangsprøvet:

- Illustration af skønlitteratur til voksne
- Udvikle mine kompetencer inden for analoge teknikker
- Undersøgelse af hvordan illustration kan bruges i en rumlig kontekst
- Behandling af samfundsrelevante tematikker

Tilsammen kan man kalde min praksis for illustrativ litteraturformidling. Dette afgangsprøvet har samme fire fokuspunkter. Jeg synes det er interessant at arbejde med illustration af skønlitteratur til voksne fordi der findes meget lidt, omend grafiske romaner og illustrerede digtsamlinger vinder stigende popularitet i disse år (kilde). I barndommen opvokser vi med illustreret litteratur, og med at tekst og billede er ligeværdige. Vi lærer at læse, og bøgerne bliver langsomt tomte for illustration. Det synes jeg er synd. Jeg tror mange flere voksne ville få glæde af litteratur, hvis de blev hjulpet ind i litteraturen igennem illustrationer med respekt for både tekst og læser. Illustration kan skabe en ny indgangsvinkel og nye perspektiver til litteratur.

De analoge teknikker har en afgørende plads i mit illustrative virke. I denne digitale tid, mener jeg det er væsentligt at fastholde gamle håndværk. Både processuelt og i det færdige produkt, rummer brugen af de analoge teknikker generelt en tydeligere linje fra den der skaber værket til den der skal opleve det, hvilke kan være en stor kvalitet, ikke mindst når man arbejder med formidling af følelsesmæssige svære emner. Analog teknikker rummer ikke samme mulighed som digitale. Ctrl Z findes ikke, og det kan være en tidskrævende eller endda umulig opgave at ændre, hvis man fortryder eller laver en fejl. De digitale teknikker rummer en uendelig mulighed for at perfektionere og man skal ikke være bange for at fejle eller prøve noget vildt af. Men det betyder måske også at vi ikke kan være så modige, fordi vi ikke har så meget på spil? Når hånden og materialet vokser sammen i det analoge arbejde, bruger man det der opstår, af og til tilfældigt.

Ved at arbejde med illustration i rum skabes en ny visuel kontekst, hvor nye muligheder for relationen mellem tekst og illustration opstår. Her skabes samtidig mulighed for at ramme en andre læsere, endvidere udbrede kendskabet til den pågældende litteratur. På den måde skifter illustrationen formål fra at være tæt bundet til bogen til at være en del af litteraturformidling. Illustration får hermed mulighed for at være en aktiv del af det tema som litteraturen formidler, og kan på den måde indgå i samfundsdebatten. Det er vigtigt for mig at skabe et realistisk projekt, der skaber mening for rigtige mennesker og kan bruges i den virkelige verden efter eksamen. Jeg vil fremadrettet fortsat have de fire fokuspunkter for øje. De motiverer mig og de skaber rammen for et meningsfuldt illustrativt virke